

3. Стець Н. Коротко про теорію поколінь [Електронний ресурс] / Надія Стець – Режим доступу до ресурсу: <http://www.business-territory.com/articles/korotko-pro-teoriyu-pokolin>.

УДК 378.011.3 – 051(477)

Булда А. А., Мухіна Г. І.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ ДЛЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Духовне і національне відродження школи, вирішення завдання щодо формування соціально-активної особистості та створення сприятливих умов для розвитку творчих можливостей учнів залежать від здатності вчителя успішно виконувати професійні завдання і обов'язки. Наукою про підготовку і професійний розвиток педагогічних працівників, є *педевтологія* [1]. Н. І. Яковець зазначає, що визначення цього терміну, подане в Українському тлумачному словнику, можна критикувати за певне звуження цілей і завдань. Також вона звертає увагу на те, що термін «педевтологія» відсутній в довідкових виданнях з педагогіки [2], що свідчить про недостатню увагу до даного поняття.

Н. Г. Ничкало предмет педевтології розглядає як обґрунтування положень щодо вчительської професії таких, як особливості вчителя, добір кандидатів до вчительської професії, підготовка, вдосконалення і самовдосконалення вчителів, їх професійний розвиток; авторитет і педагогічний талант, результативність і цінність їх праці; умови життя; зміни в професійній структурі вчительства; позиції і соціальні функції вчительської професії; самосвідомість, професійне внутрішнє задоволення і самореалізація; педагогічне новаторство і дослідницька праця; метод контролю й оцінювання вчителів; потреба у вчителях; професійні долі випускників навчальних закладів, що здійснюють підготовку вчителів [3].

Як зазначається в концепції «Нова українська школа» сучасна школа потребує нового вчителя, який зможе стати агентом змін. Реформою передбачено низку стимулів для особистого і професійного зростання, з метою залучення до професії найкращих. Школа українська буде успішна, якщо до неї прийде успішний учитель, який вирішить багато питань щодо якості викладання, обсягу домашніх завдань, комунікації з дітьми та адміністрацією школи. До дітей має прийти людина-лідер, яка може вести за собою, яка любить свій предмет, яка його фахово викладає [4].

Важливою ознакою сучасного вчителя є вміння реалізації особистісно-орієнтованого та компетентнісного підходу до управління освітнім процесом. У зв'язку з цим варто говорити про нову роль учителя – не як єдиного наставника та джерело знань, а як коуча, фасилітатора, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії дитини.

Сучасна українська школа буде працювати на засадах особистісно-орієнтованої моделі освіти. У рамках цієї моделі школа максимально враховує права дитини, її здібності, потреби та інтереси, на практиці реалізуючи принцип дитиноцентризму. Є необхідність якомога більше наблизити навчання і виховання кожної дитини до її сутності, конкретних здібностей, майбутньої життєвої траєкторії людини.

Важливого значення в професійній підготовці вчителя приділяється формування психологічної компетентності в умовах нових соціальних реалій.

Психологічна компетентність – це здатність використовувати психологічні засоби навчання в організації взаємодії в освітній діяльності. Вона вважається однією з основних у структурі педагогічної діяльності. Поняттям «психологічна компетентність педагога» позначають можливості людини, яка займається педагогічною діяльністю. Це комплексний термін, і він не зводиться ні до

педагогічних здібностей, ні до освіченості учителя в сфері педагогіки та психології, ні до комплексу особистісних рис. Лук'янова М. І. зазначає, що психологічною компетентністю позначають сукупність визначених якостей особистості, які зумовлюються високим рівнем її психолого-педагогічної підготовленості і забезпечують високий рівень самоорганізації професійної діяльності [5].

Психологічна компетентність розглядається як максимально адекватна, пропорційна сукупність професійних, комунікативних та особистісних якостей педагога, які забезпечують не тільки загально професійну підготовленість, а й відповідний рівень професійної самосвідомості, уміння керувати своїм психічним станом.

Основні *складові психологічної компетентності* розподіляються за трьома напрямками:

1. Психолого-педагогічна грамотність – це загально-професійні знання.
2. Психолого-педагогічні вміння – здатність педагога використовувати свої знання в педагогічній діяльності та в організації взаємодії з учнями.
3. Професійно важливі особистісні якості, які відображаються в процесі діяльності і впливають на вихованців, а також забезпечують своєрідність зовнішньої реалізації знань і вмінь.

Отже, психологічна компетентність представляє собою інтегровану характеристику рівня професійної підготовленості педагога, яка базується на фундаментальних психолого-педагогічних знаннях і вироблених комунікативних вміннях, що проявляються в єдності з особистісними якостями.

Сучасний вчитель в школі буде працювати в умовах педагогіки партнерства, принципами якої є: повага до особистості; доброзичливість і позитивне ставлення; довіра у відносинах; діалог – взаємодія – взаємоповага; розподілене лідерство (проактивність, право вибору та відповідальність за нього, горизонтальність зв'язків); принципи соціального партнерства (рівність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей).

Цікавий досвід реалізації педагогіки партнерства знаходимо в процесі аналізу освітньої викладацької діяльності професора Левіщенка С. С., який піднімав власну планку самооцінки на високий рівень і вимагав цього від своїх студентів.

Актуальними проблемами професійної підготовки сучасного вчителя виступають питання, пов'язані з методичним забезпеченням реалізації інноваційних технологій в навчально-виховному процесі, реалізації виховного потенціалу навчальних дисциплін.

Виховний процес має бути невід'ємною складовою всього освітнього процесу і орієнтуватися на загальнолюдські цінності, зокрема морально-етичні (гідність, чесність, справедливість, турбота, повага до життя, повага до себе та інших людей), соціально-політичні (свобода, демократія, культурне різноманіття, повага до рідної мови і культури, патріотизм, шанобливе ставлення до довкілля, повага до закону, солідарність, відповідальність). Сучасний вчитель повинен виховувати не лише відповідальність за себе, а й за розвиток і добробут країни та всього людства, формувати українську ідентичність. Ключовим виховним елементом в роботі вчителя повинен стати його власний приклад, який має стати орієнтиром для вихованців.

Реальні вимоги сьогодення потребують від сучасного педагога відповідної підготовленості до реалізації системи інклюзивної освіти як важливого фактору соціалізації особистості в суспільстві. Разом з тим, організація навчально-виховного процесу в сучасній школі потребує забезпечення здоров'язберігаючих технологій, які повинні стати основою формування здорової нації.

Названі проблеми є важливими складовими педевтології – науки про вчителя, про його професію і потребують всебічного дослідження.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Гол. ред. В. Т. Бусел.– К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
2. Яковець Н. І. Евристичні і практичні перспективи педевтології – спеціалізованої науки про педагогічних працівників.
3. Ничкало Н. Г. Педевтологічні пошуки в педагогічній науці / Н. Ничкало // Науковий вісник МДУ імені В. О. Сухомлинського. – С. 16–21.
4. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. – МОН України, 2016.
5. Лукьянова М.И. Психолого-педагогическая компетентность учителя: Диагностика и развитие / М.И. Лукьянова.– М.: Сфера, 2004. – 144 с.

УДК 159.9

Буняк Н. А.

МОТИВАЦІЙНА ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Професійне становлення особистості є традиційно актуальною проблемою у психології. Сучасні державотворчі тенденції, що відбуваються в Україні, ставлять високі вимоги до суб'єктів професійної діяльності, по-новому актуалізуючи дослідницький інтерес до різних аспектів професіоналізації [1].

Такий цілісний підхід дає можливість проаналізувати взаємозв'язки мотиваційної готовності з іншими аспектами психологічної готовності до професійної діяльності, однак при врахуванні цілісної структури, останньої, мотиваційний компонент розглядається досить побіжно, що виливається у недостатньо чітке висвітлення його сутності, перш за все на теоретичному рівні.

У цьому контексті постає особливо актуальним самостійне дослідження мотиваційної готовності фахівців психології з урахуванням специфіки самої професії, адже зміст, розвиненість мотиваційної сфери особистості психолога можуть визначати як конструктивний, так і деструктивний характер його майбутньої професійної діяльності, позначатися на успішності оволодіння фахом на етапі професійної підготовки у вищому навчальному закладі [2; 3; 4].

Слід зауважити, що дослідження професіоналізації особистості сьогодні набуває нових акцентів, які зміщуються від вивчення окремих її сторін до досягнення професійної діяльності, як невід'ємного аспекту цілісної життєтворчості особистості, сфери реалізації смислу її життя. Вихідні положення такого підходу до вивчення професійної діяльності представлені науковими доробками К. О. Абульханової-Славської, О. С. Анісімова, О. О. Бодальова, О. О. Деркача, В. Г. Зазикіна, Є. А. Клімова, Л. Н. Анциферової, Є. І. Головахи, Л. Е. Орбан-Лембрик та ін. На сьогодні вони конкретизовані експериментальними дослідженнями взаємозв'язку смислотворчої проблематики та професійної самореалізації особистості, здійсненими російськими вченими Д. Н. Завалішиною, В. Е. Чудновським, А. Р. Фонарьовим, Л. А. Джалагонією, Т. В. Максимовою, Є. А. Максимовою, Д. Б. Богоявленською та ін., однак, вони не торкаються професії психолога. Дотичними до цієї проблематики є дослідження ціннісно-смислових та мотиваційних аспектів професіоналізації фахівців психології, здійснені вітчизняними вченими, зокрема Н. В. Чепелевою, Н. І. Пов'якель, Ж. П. Вірною, І. М. Попович, Л. М. Урупою, Т. А. Кадиковою та ін., у працях яких висвітлюються проблеми мотивації вибору професії психолога, мотиваційно-смислової регуляції професійного становлення та